

ชื่อเรื่อง	การยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน
ชื่อผู้เขียน	นายรัฐกานต์ ณ เชียงใหม่
ชื่อปริญญา	วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาศาสตร์พยาบาล
ประธานกรรมการที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.นครศ รังควัต

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) การยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน และ 3) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จากกลุ่มตัวอย่างเกษตรกรชาวนาผู้ปลูกข้าวพันธุ์ดีปลอดภัยจากสารพิษโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว ซึ่งได้ทำการขึ้นทะเบียนเป็นเกษตรกรตามแบบรายงานการขึ้นทะเบียนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีภูมิลำเนาในอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 284 ราย ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างง่าย (simple random sampling) โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ทำการประมวลผลข้อมูลด้วยโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย

ผลการศึกษา พบว่า ผู้ให้ข้อมูลเกือบสองในสามเป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ยประมาณ 44 ปี มีสถานภาพสมรสแล้ว มีสมาชิกภายในครอบครัวเฉลี่ย 3.58 คน มีรายได้จากการขายข้าวเฉลี่ยประมาณ 64,356.89 บาทต่อปี มีรายได้จากการปลูกพืชอื่นๆ มีรายได้เฉลี่ย 4,857.01 บาท และมีรายได้รวมเฉลี่ย 66,743.08 บาทต่อปี มีจำนวนงานในครอบครัวเฉลี่ยประมาณ 3 คน มีขนาดพื้นที่ในการปลูกข้าวเฉลี่ยประมาณ 12 ไร่ ผู้ให้ข้อมูลเกือบทั้งหมดมีลักษณะการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง และใช้เงินทุนของตนเองในการปลูกข้าว มีประสบการณ์ในการปลูกนาข้าวเฉลี่ย 22.12 ปี เกือบทั้งหมดเป็นสมาชิกกลุ่มสถาบันทางการเกษตร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมของรัฐและเอกชนเฉลี่ย 2.49 ครั้งต่อปี มีการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวจากสื่อวิทยุมากที่สุด ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยคอกในนาข้าวมากที่สุด รองลงมาคือ ปุ๋ยพืชสด ส่วนใหญ่ซื้อปุ๋ยอินทรีย์มาใส่ในนาข้าว มีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่ใช้ในนาข้าวในช่วงระยะการเตรียมดิน และใส่พร้อมกับการปลูก โดยมีการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี และมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ในระดับมาก

ผู้ให้ข้อมูลมีการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวโดยรวมในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าผู้ให้ข้อมูลมีการยอมรับในระดับปานกลางในทุกๆ ด้าน คือ ขันยอมรับไปปฏิบัติ ขันการประเมินค่า ขันการทดลอง ด้านสนใจ และขันการรับรู้ ตามลำดับ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม กับระดับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่าเพศของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในขันการประเมินค่า สถานภาพสมรสของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าว ในด้านขันยอมรับไปปฏิบัติ จำนวนสมาชิกในครอบครัวของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวในภาพรวม ลักษณะการถือครองที่ดิน และการเป็นสมาชิกกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวในขันทดลอง ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยทางด้าน อายุ ระดับการศึกษา รายได้จากการปลูกข้าว จำนวนแรงงานในครอบครัว จำนวนพื้นที่ปลูกข้าว แหล่งเงินทุนที่ใช้ในการเกษตร ประสบการณ์ในการเกษตร การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริม ลักษณะการใช้ปุ๋ยในนาข้าว และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ของผู้ให้ข้อมูลไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับระดับการยอมรับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวในทุกๆ ด้าน ($p > 0.05$)

ผลการศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ พบว่า ผู้ให้ข้อมูลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิธีใช้ที่ถูกต้อง ขาดแคลนเงินทุนในการจัดซื้อปุ๋ยอินทรีย์ที่เพียงพอ ขาดแคลนของแหล่งจำหน่ายปุ๋ยอินทรีย์ในท้องถิ่น และขาดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของปุ๋ยอินทรีย์ โดยต้องการให้มีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการผลิตและการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในนาข้าวที่ถูกต้อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนช่วยเหลือด้านอุปกรณ์ เครื่องมือหรือเครื่องจักรในการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ภายในกลุ่มหรือชุมชน มีการตรวจสอบคุณภาพของปุ๋ยอินทรีย์ที่มีจำหน่ายในตลาด เพื่อเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับเกษตรกร และรัฐควรมีนโยบายที่จูงใจให้เกษตรกรที่ปลูกข้าวนั้นมาผลิตข้าวอินทรีย์ให้เพิ่มมากขึ้น เช่น การประกันราคาข้าวอินทรีย์ในราคาที่สูงกว่าข้าวทั่วไป หรือมอบสิทธิพิเศษให้กับเกษตรกรที่ทำข้าวอินทรีย์ เป็นต้น

Title	Adoption of Organic Fertilizer Application of Rice Farmers in Muang District, Mae Hong Son Province
Author	Mr. Ratthakarn Na Chiangmai
Degree of	Master of Science in Rural Resource Development
Advisory Committee Chairperson	Associate Professor Dr.Nakarate Rungkawat

ABSTRACT

This study was conducted to explore:1) socio-economic and agricultural characteristics of farmers in Muang district, Mae Hong Son province; 2)organic fertilizer adoption of the farmers ; and 3) factors effecting the organic fertilizer adoption of the farmers. The sample group in this study consisted of 284 farmers growing nonotoxic rice by using oraanic fertilizer obtained by simple random sampling based of that of Yamane . They were registered in accordance with the registration report of Ministry of Agriculture and Cooperatives. A set of interview schedules was used for data collection and analyzed by using the Statistical package.

Findings showed that almost two-thirds of the informants were male, 44 years old on average and married. The informants tad 3.58 famil members on average. They earned an income from rice selling for 64,356.89 bag'ht and other crops for 4,857.01 baht per year on average. The informants had 3 household workforce and 12 rai of rice growing area on average. Almost all of the informants had their own land and they had experience in rice growing fer 22.12 years on average. Almost all of the informants were members of an agricultural group and most of them were members of a farmer group . The informants contacted government and private extension workers for 2.49 times pre year on average. They perceived information about organic fertilizer using in the rice field through radio most. Most of them used , manure most and followed by green manure. Most of the informants purchased organic fertilizer and used it during the soil preparation and rice growing periods. However they also used chemical fertilizer together with organic fertilizer. It was found that the informants had a high level of knowledge and under standing about organic fertilizer application.

As a whole, the informants had a moderate level of organic fertilizer adoption in all aspects: practice, estimation, trial, interest, and perception, respectively. Regarding a relationship between socio-economic fertilizer adoption, it was found that there was status (married) of the informants and a level of organic fertilizer adoption in the stage of practice. There was a statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and an income earned from rice growing being a member of a rice farmer group in the stage of perception. There was a statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and a number of household workforce in the stages of perception estimation, and practice. There was a statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and capital sources of the informants in the stage of trial. There was a statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and organic fertilizer application styles. There was a statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and knowledge / understanding about organic fertilizer application in the stages of interest and estimation. However, there was no statistically significant relationship between the organic fertilizer adoption and the following factors; sex age, educational attainment, a number of family members size of rice growing area land holding condition, agricultural experience, and extension worker contact.